

Heidegger i el feixisme

Novament s'ha confirmat una antiga evidència: Martin Heidegger impulsor de l'existencialisme, va ser un nazi, no solament en la pràctica, sinó també com a filòsof.

Josep Pont (Alemanya)

La recent publicació a París del llibre *Heidegger et le nazisme* (Edition Verdier, Lagrasse, 1987) del filòsof xilè Víctor Faria, antic alumne de Heidegger i professor de la Universitat Lliure de Berlín, ha provocat una onada de controvèrsies a Alemanya ja que intenta demostrar que la participació de Heidegger en el nazisme no és producte d'una actitud contingent o una esgarriada passatgera, sinó una part coherent d'un tot, la reflexió heideggeriana sobre el destí d'Occident.

Víctor Faria ha investigat durant dotze anys la fins ara més completa documentació bibliogràfica sobre Heidegger i ha demostrat que aquest, durant el III Reich, no va patir cap represàlia estatal ni va ser víctima de cap procés nacional-socialista, ni censurat, sinó molt al contrari, va formar part activament d'aquest moviment.

L'any 1933 Martin Heidegger era nomenat rector de la Universitat de Friburg. La seva tria és l'expressió de l'apropiació per part del nacionalsocialisme de posicions clau dins les universitats. L'antic rector, com també l'alcalde de la ciutat (del partit del centre) havien estat destituïts per la força uns dies abans del quadre de les SS Kerber.

Kerber i Heidegger van treballar plegats per la *resocialització* dels aturats. Faria suposa que Heidegger participà també en les campanyes d'adoctrinament de Kerber.

En les seves desacreditades *Conferències del rector*, Heidegger proclamà que la ciència i el destí alemanys s'havien de sotmetre a una mateixa força de poder. Ja durant la República de Weimar, de la qual va pronosticar el final, Heidegger va aparèixer com a crític de la modernitat. El Führer havia d'obrir les fonts, el nou *Seyns*. La falsa cultura, ja morta, s'hauria de desplomar i el desordre produït acabaria en una follia.

La crítica al *partidisme*, causant d'una «total subversió de l'existir alemany» el du a basar el seu pensament social sobre fonaments ben distints: calia que cadascú s'incorporés al *servei científic* al *servei del treball* o al *servei militar*, la millor recomanació, però, era fer tots tres serveis. Les qualitats a tenir eren la disciplina, la duresa i la severitat.

El 1933, l'any que el partit nacional-socialista es feia amb el poder a Alemanya, Heidegger esdevé un factor polític del nou estat. No solament no va ser censurat mai, sinó que va ser citat sovint. Els seus pragmàtics discursos en

Sartre. Amb Heidegger, «pel camí raonable».

les universitats de Heidelberg, Kiel i Tübingen van ser reeditats diverses vegades. A la publicació de *Plató i la teoria de la veritat* van contribuir el Duce i Goebbels.

A Tübingen va repetir, en les conferències universitàries i de partit, que la verdadera revolució encara havia d'arribar. Va aprofitar també el seu renom per fer propaganda a favor d'una intensificació de la lluita i per alabar el Führer: «Aquesta voluntat duta pel Führer ha despertat totalment el poble

i l'ha fos en una sola determinació: ningú no pot quedar al marge el dia de la declaració d'aquesta voluntat. Heil Hitler». D'altra banda, els seus companys i cercles de discussió van estar formats sempre per estudiants que militaven en les SA o en les SS —formacions paramilitars del sistema nazi—. Entre els nous membres del partit formats per ell hi ha Carl Schmitt, teòric del dret de l'estat nacional-socialista.

A banda d'aquestes evidències, el llibre de Víctor Faria es basa en dues hipòtesis principals. La primera: que la

Heidegger en la proclamació com a rector d'universitat en el 1933.

vida i l'obra de Heidegger coincideixen, o sigui, que el compromís que va mantenir amb el feixisme no va ser (com ell explicà a partir del 1945) una pura coincidència, sinó una conseqüència de la seva concepció del món. Víctor Faria menciona que en la principal obra de Heidegger, *Ser i temps*, publicada el 1927, ja apareixen inequívocament elements feixistes, extrets d'una reflexió *sui generis* sobre la història del nacionalisme romàntic alemany; una afirmació que, òbviament, ha fet córrer molta tinta.

La segona: Faria atribueix al predicador Abraham de Santa Clara un significat central en la vida i en l'obra de Heidegger. Abraham va afirmar: «A part de Satanàs, les persones no tenen cap altre enemic que els jueus». Aquest predicador establí les bases del posterior moviment cristià antisemita del sud d'Alemanya. Martin Heidegger va donar dues vegades conferències sobre el predicador de Santa Clara, el 1910 i el 1964, i les dues vegades va ressaltar el seu odi fanàtic als jueus. Aquest odi va ser també una constant en la vida de Heidegger, no va criticar mai l'assassinat dels jueus encara que ell mateix afirmà que el seu pensament no va motivar Auschwitz. Faria recor-

da que Heidegger no solament va silenciar aquests fets sinó que arribà a comparar la solució final de la qüestió jueva (camps de concentració i extermini) amb el tractament que donaren els aliats als territoris alemanys de l'oest.

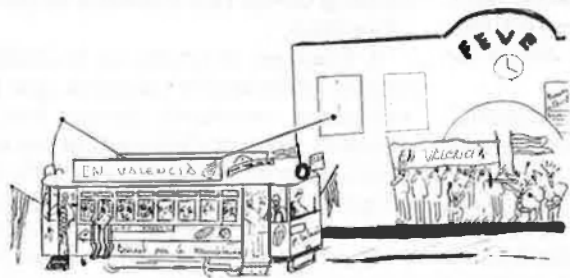
L'any 1947 les autoritats d'ocupació francesa van retirar la llicència d'ensenyament a Heidegger, però aquest va ser rehabilitat justament pels filòsofs francesos de la postguerra, entre ells el seu amic René Char i el pensador Jean Beaufret.

¿Va ser, doncs, Heidegger un nazi? Faria, en el seu llibre, ho intenta demostrar en un sentit històric —i, per tant, poc filosòfic— amb un molt detallat recull de dades. Efectivament, Heidegger va ser un nazi convençut. D'altra banda, ens trobem amb els existencialistes francesos que ho relativitzen. Sartre va escriure, en els seus *Diaris de novembre de 1939-desembre de 1940* que la guerra i Heidegger l'havien dut «pel camí raonable». Heidegger no va influir només en Sartre, sinó també en Merleau-Ponty, Emmanuel Lèvinas, Jacques Lacan, Jacques Derrida, Deleuze, Michael Foucault, André Glucksmann. El mateix Sartre afirmà el 1944 que «de vegades les

persones no estan a l'altura de les seves obres... Heidegger era un filòsof molt abans que es fes nazi...».

A França, com a altres països, inclòs l'Estat espanyol, l'engatjament feixista de Heidegger ha estat vist com un «error provisional». En aquest context és curiós assenyalar una anècdota que el mateix Faria reporta en el seu llibre i que el va consternar. Als anys 60 Faria proposà a Heidegger la traducció de *Ser i temps* a l'espanyol; Heidegger li va contestar que si volia entendre Plató li calia aprendre grec i si volia entendre Heidegger li calia aprendre alemany, ja que les llengües romàniques no estan en la situació de penetrar en l'essència de les coses. Faria conclou que segons això, les persones que no saben alemany, o grec, són persones de segona classe, que no pertanyen als «pobles seleccionats», si més no quant a l'essència.

Potser la controvèrsia suscitada per aquest llibre és útil no només per aclarir l'anècdota Heidegger sinó per repensar les relacions entre obra i autor d'una banda i quina pot ser, específicament, la concepció del món feixista. També perquè no s'afirmi que el feixisme només va ser un episodi circumscrit dins la història i amb representants només polítics. □

La Generalitat incompleix la Llei d'Ús i Ensenyament als F.G.V. (Ferrocarriils de la Generalitat Valenciana).

PASSEM A L'ACCIÓ

TRENET PER LA NORMALITZACIÓ

Dia 16 d'abril - Acció Lingüística

Més informació: CRIDA A LA SOLIDARITAT.

C/. de Dalt, 32-1a. 46003 València. Tel. 331 04 20

C/. Sant Joan, 15-4a. 03800 Alcoi.

Apartat de Correus 128. 03740 Gata de Gorgos.

Col·labora econòmicament. C/c. 67-2431-77 Caixa Pensions.

CRIDA A LA SOLIDARITAT EN DEFENSA DE LA LLENGUA, LA CULTURA I LA NACIÓ CATALANES